

Drie massagraven voor de Nederlandse kust

geschiedenis

van Learning by Action en Stichting De Noordzee

deze les werd mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds

Drie massagraven voor de Nederlandse kust - geschiedenis

Doel

De leerlingen kunnen vertellen over de grootste scheepsramp van de Noordzee. Ze kunnen aangeven wat er in grote lijnen is gebeurd op 22 september 1914, geplaatst in het kader van de Eerste Wereldoorlog, en weten wat er sindsdien is gebeurd met de scheepswrakken.

Materialen

de film **Drie massagraven voor de Nederlandse kust**, werkblad **Introductie**, werkblad **Vragen bij de film** en werkblad **Doordenkers** met verdiepende opdrachten.

Vak

geschiedenis, maatschappijleer

Niveau

groep 7 / 8, vmbo en onderbouw havo/vwo

Duur

film en werkbladen samen 45 minuten

Werkwijze

De film gaat over geschiedenis en biologie. Bij beide onderwerpen zijn werkbladen gemaakt. In de ideale situatie krijgen de leerlingen deze lessen in samenhang aangeboden, eerst geschiedenis daarna biologie, maar de lessen zijn ook los te gebruiken. Laat de leerlingen voordat ze de film gaan bekijken het werkblad Introductie lezen en de opdracht De Eerste Wereldoorlog maken.

Na het bekijken van de film maken de leerlingen het werkblad Vragen bij de film.

De laatste 10 minuten van de les reserveert u voor een klassengesprek. U het gesprek sturen met bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Hoe zou je het zelf vinden om in een onderzeeër oorlog te moeten varen?
- Mogen jongeren van 15 jaar eigenlijk wel oorlog voeren? Wat is er tegen, wat voor?
- Wat zou het voor jou betekenen wanneer je zou moeten strijden in een oorlog?
- Duncan Stubbs kiest al op zijn 12e voor de zee en gaat naar een internaat in Osborne voor zijn opleiding. Kan dat in Nederland anno nu eigenlijk ook? En zou je dat zelf willen? Wat zou het betekenen?
- De familie van Duncan heeft zijn avontuurlijke levensverhaal helemaal uitgezocht en dat leeft echt bij hen. Zozeer zelfs dat zijn achterneef Duncan gaat duiken op de kruisers. Heeft een van jullie ook een familielid uit een ver verleden waar nu nog over wordt gepraat?
- Eén moordaanslag was blijkbaar genoeg om Europa in een grote oorlog te storten met 10 miljoen doden tot gevolg. Zou dat nu ook kunnen gebeuren? En zo ja, hoe kan het worden voorkomen?
- Wie vind jij eigenlijk het meest verantwoordelijk voor de dood van die 1459 mannen en jongens? De Duitse kapitein van de U-boot of de Britse legertop die de boten onbeschermd de zee op stuurde, naar gevaarlijk gebied?

Voor verdieping kunt u gebruik maken een van de opdrachten van het werkblad Doordenkers, op school of thuis, klassikaal, in groepjes of individueel.

Drie massagraven voor de Nederlandse kust - geschiedenis

Achtergrond- informatie

Doordenkers Kind in de oorlog

Artikel 38 van het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind

Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.

Toelichting op Artikel 38 uit het Kinderrechtenverdrag (bron: kinderrechten.nl)

Meer burgers dan soldaten slachtoffer van oorlog

Oorlog wordt altijd veroorzaakt door volwassenen. Kinderen zijn daar helaas de dupe van. Vroeger werden oorlogen vooral tussen legers gevoerd. Tegenwoordig worden tien keer zoveel burgers als soldaten slachtoffer van oorlog. En een groot deel van hen is nog kind. Door beschietingen, berovingen, verkrachtingen en verlies van familieleden, zijn er kinderen die nog jaren later psychische problemen hebben. Daarom moeten kinderen hiertegen beschermd worden.

Kindsoldaten

In sommige arme landen zie je dat er kindsoldaten in de oorlog meedoen. Kindsoldaten kiezen hier niet zelf voor. Veel kinderen zijn ontvoerd, worden seksueel misbruikt en gedwongen om drugs te gebruiken en te moorden. Kindsoldaten zijn daarom ook slachtoffer. Ze hebben vreselijke dingen meegemaakt die ze hun verdere leven met zich meedragen.

Vanaf welke leeftijd mag je in het leger?

In Nederland mag je in het leger als je zeventien jaar bent. Je wordt dan 'aspirant-militair'. Je mag pas meedoen aan oorlogs- en vredesoperaties vanaf je achttiende.

Landmijnen

In oorlogen worden vaak landmijnen gebruikt. Niemand weet waar een landmijn ligt, ook als de oorlog allang voorbij is. Het kan voorkomen dat spelende kinderen lang na de oorlog op een landmijn stappen en hun been verliezen. Kindsoldaten worden soms door de soldaten een veld ingestuurd om te testen of er landmijnen liggen.

Doordenkers De U-boot

De Duitse marine was nog heel nieuw en de U9 was nog maar de negende onderzeeër die werd gebouwd. Men experimenteerde toen nog met prototypes. De U-boten konden nog maar weinig batterijen en zuurstof meenemen, zodat ze niet lang onder water konden varen. Ook was er geen radioverbinding zodat de onderzeeërs altijd solitair op zoek moesten naar aanvalsdoelen. Een U-boot voer meestal niet te ver uit de kust en hield zich meer bezig met nevenactiviteiten, zoals het leggen van mijnen, dan met het torpederen van schepen. Veel U-bootkapiteins voeren trouwens het liefst boven water, de boten kwam dan ook vaker boven - dan onder water in actie (Bron: Wikipedia).

Drie massagraven voor de Nederlandse kust - geschiedenis

Antwoorden Werkblad Introductie

1. WOI startte op 18 juli 1914 doordat Oostenrijk - Hongarije aan Servië de oorlog verklaarde
2. Duitsland | Engeland
Oostenrijk – Hongarije | Frankrijk
| Verenigde Staten
| Rusland
| Servië
| België
| Luxemburg
| Italië
4. 10 miljoen.
5. 11 november 1918

Antwoorden werkblad vragen bij de film

1. 15 jaar
2. C: 400 jongens
3. De 3 kruisers moesten Britse militairen beschermen bij hun oversteek naar het vaste land van Europa.
4. Kapitein-Luitenant Otto Weddigen schoot ze naar de bodem van de zee met de 6 torpedo's die hij aan boord van zijn onderzeeër had.
5. De wrakken blijven onaangeroerd op de bodem van de zee tot 1955. De wrakken worden ontdekt en de Britse overheid verkoopt de wrakken aan een Duits staalbedrijf. De berging verloopt moeizaam en stopt na een half jaar. De wrakken krijgen de kans om een toevluchtsoord te worden voor veel zeedieren.
6. B en C: Duncan heeft in films gezien dat er nu veel leven op de schepen is en wil dat zelf graag zien. Ook wil hij een gevoel krijgen van hoe het was voor de Duncan die 100 jaar geleden daar stierf.

7.

S	C	H	E	V	E	N	I	N	G	E	N			
T	O	R	P	E	D	O								
				A	B	O	U	K	I	R				
			N	E	D	E	R	L	A	N	D			
						D	U	I	T	S	L	A	N	D
						Z	E	E	S	L	A	G		
		B	E	R	G	E	N							
						E	N	G	E	L	A	N	D	

Drie massagraven voor de Nederlandse kust - geschiedenis

Antwoorden

Doordenkers

Kind in de oorlog

- A. Artikel 38 van het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind.
Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.
- B. niet waar

Introductie Drie massagraven voor de Nederlandse kust

Deze les gaat over een scheepsramp in de Eerste Wereldoorlog en wat er daarna gebeurde met de wrakken. Tijdens de introductie leer je al iets over scheepswrakken en over de Eerste Wereldoorlog. Daarna ben je klaar om te duiken in de geschiedenis van de 15 jarige Duncan en zijn avontuur op de Aboukir.

Scheepswrakken

In de Noordzee liggen tienduizenden scheepswrakken en ieder wrak is bijzonder. Waarom zijn de schepen gezonken? Oorlog? Brand? Een aanvaring? Elk gezonken schip heeft zijn eigen verhaal. Soms kunnen de opvarenden op tijd worden gered, maar er verdrinken ook mensen.

Als een wrak niet in de weg ligt voor het scheepvaartverkeer en blijft liggen op de bodem van de zee, krijgt het een tweede leven. Ook al is het voor de mens verloren, voor het onderwaterleven biedt het nieuwe kansen. Een gezonken schip is namelijk een uitstekende schuil- en paaiplaats voor veel zeedieren waar ze bovendien veel te eten kunnen vinden.

Opdracht De Eerste Wereldoorlog

Vul het feitenoverzicht hieronder aan, gebruik daarbij de tekst 'De Eerste Wereldoorlog op hoofdlijnen'.

1. De Eerste Wereldoorlog startte op (datum), doordat aan de oorlog verklaarde.

2. Schrijf hieronder alle landen op die bij de oorlog betrokken waren, de bondgenoten bij elkaar.

3. Tijdens de Eerste Wereldoorlog komen in totaal mensen om.

4. De Eerste Wereldoorlog eindigt op (datum) met een wapenstilstand.

De Eerste Wereldoorlog op hoofdlijnen

De aanleiding voor de Eerste Wereldoorlog was de moord op aartshertog Frans Ferdinand, de troonopvolger van Oostenrijk-Hongarije tijdens een bezoek aan Sarajevo, Bosnië. Hij maakt een rondrit tot Gavrilo Princip uit het publiek opduikt en hem en zijn vrouw Sophie doodschiet.

Na de moord stelt Oostenrijk-Hongarije allerlei eisen aan Koninkrijk Servië, waaraan het land helemaal niet wil voldoen en Servië besluit zijn leger klaar te maken. Ook Oostenrijk-Hongarije doet dit en op 28 juli 1914, precies een maand na de moordaanslag, verklaart het land Servië de oorlog.

Rusland steunt Servië en lijkt tussenbeide te komen, waardoor Duitsland (een vriend van Oostenrijk-Hongarije) op 1 augustus de oorlog aan Rusland verklaart. Frankrijk heeft echter een verbond met Rusland en gaat zich ook met de zaak bemoeien. Duitsland verklaart ook Frankrijk de oorlog.

Frankrijk zet al zijn soldaten bij de grens van Duitsland en Frankrijk. Duitsland bezet Luxemburg en valt op 4 augustus 1914 België binnen op weg naar Frankrijk. Daarop verklaart Engeland, dat een verbond heeft met België, weer de oorlog aan Duitsland. Later mengen zich ook andere landen, waaronder Italië, in de oorlog. Nederland blijft neutraal.

Pas in 1918 komt er een einde aan de Eerste Wereldoorlog doordat Frankrijk en Engeland versterking krijgen van de Verenigde Staten. Duitsland vraagt op 11 november 1918 om een wapenstilstand. In de vier jaar die de oorlog duurt, zijn ongeveer 10 miljoen soldaten gesneuveld.

Bron: vrij naar tekst op wikikids.nl

22 september 1914

Je gaat kijken naar een film van tien minuten over de grootste scheepsramp van de Noordzee. Deze vond plaats 22 zeemijl (40 km) uit de kust van Scheveningen.

'Het is 22 september 1914 en drie Britse kruisers, de HMS Aboukir, Hogue en Cressy, patrouilleren tussen Engeland en Nederland. De Eerste Wereldoorlog is zeven weken geleden begonnen. Aan boord zijn 2.300 bemanningsleden. Ze worden verrast door een nieuw en vernietigend wapen: de Duitse onderzeeboot (de U-boot). Door maar zes torpedo's kwamen 1.459 mannen en jongens in anderhalf uur tijd om het leven. Duncan Stubbs, 15 jaar oud, was één van hen. 100 jaar later duikt zijn achterachterneef Duncan Barrigan naar deze scheepswrakken om met eigen ogen te zien hoe de schepen er nu bij liggen. Tot zijn grote verbazing zijn de zeemansgraven nu een toevluchtsoord voor allerlei zeedieren.'

wat vind jij?

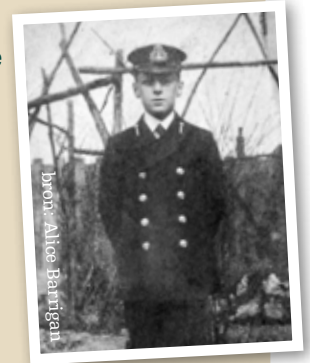
Doordenkers Drie massagraven voor de Nederlandse kust

Kind in de oorlog

Duncan was nog maar 15 jaar oud toen hij de oorlog in werd gestuurd. Zou jou dat eigenlijk ook kunnen gebeuren? Of mag je als 15 jarige in Nederland helemaal niet als soldaat ingezet worden? En hoe zit dat in andere landen?

- a. In 1989 werd het Internationale verdrag inzake de rechten van het kind in de Verenigde Naties afgesproken. Zoek uit welk artikel gaat over over kinderen in oorlog, bv op kinderrechten.nl. Schrijf het hieronder op:

Artikel

b.

'Als het verdrag al had bestaan in 1914, had Engeland Duncan nooit naar zee mogen sturen.'

Is dit waar of niet waar?

waar niet waar

- c. Ook na de Eerste Wereldoorlog, zelfs nu nog, werden en worden jongeren ingezet bij oorlogen. Zoek een voorbeeld op van een jongen of meisje, niet ouder dan 18 jaar, die na de Eerste Wereldoorlog betrokken was bij een oorlog. Op internet, bijvoorbeeld via warchild.nl, kun je veel verhalen vinden, maar misschien weet je opa of oma wel een voorbeeld uit de Tweede Wereldoorlog. Of kent een oom of tante voorbeelden van de oorlog in Joegoslavië.

Maak een poster over zijn of haar leven. Zorg dat hier in ieder geval op staan: een naam (met een foto), wat ze hebben gedaan/wat hen is overkomen in de oorlog en hoe het daarna met hen is gegaan. Presenteer je poster aan de rest van de klas.

De U-boot

Stel je vervolgens voor dat jij in 1914 in die U9 zat. Beschrijf in ongeveer 200 woorden hoe er een dag voor je uitgezien kan hebben. Het mag op 22 september zijn, maar ook eerder of juist later. Gebruik de film en de U9 feiten om je goed in te kunnen leven.

Kun je je verhaal beter vertellen met tekeningen, maak dan een kort stripverhaal van 4 plaatjes over jouw dag.

U9 feiten

- 63 meter lang en nog geen 6 meter breed
- 2 torpedobuizen voor en 2 achter
- 2 grote machinekamers, 1 voor boven en 1 voor onder water
- kooien (slaapplekken) op maat voor pygmeeën
- emmers als toilet

Bron: Drie massagraven voor de Nederlandse kust, Henk van der Linden

